

Αρείου Πάγου: 1083/2010, Τμ. Β/Ι
Πηγή: ΕΕΔ 69/2010, σελ. 1243-1247

ΑΠΟΛΥΣΗ ΛΟΓΩ ΣΥΝΔΙΚΑΛΙΣΤΙΚΗΣ ΔΡΑΣΕΩΣ – ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΑΠΟΛΥΣΕΩΝ

Η καταγγελία της συμβάσεως εργασίας από τον εργοδότη είναι άκυρη ως καταχρηστική, όταν γίνεται λόγω της ανάπτυξης από τον εργαζόμενο νόμιμης συνδικαλιστικής δράσης που είναι αντίθετη προς τα συμφέροντα της επιχείρησης του εργοδότη. Άκυρη ως καταχρηστική είναι επίσης η καταγγελία που γίνεται για οικονομικοτεχνικούς λόγους, εφόσον οι λόγοι αυτοί είναι προσχηματικοί και υποκρύπτουν πράγματι μίσος, εμπάθεια ή κακοβουλία, ή όταν είναι πραγματικοί, αλλά δεν έγινε επιλογή των απολυομένων με αντικειμενικά κριτήρια (υπηρεσιακά ή κοινωνικά). – Επί απολύσεων οφειλομένων σε οικονομικοτεχνικούς λόγους, η απόφαση του εργοδότη δεν ελέγχεται κατ' αρχήν από τα δικαστήρια ως προς την επιλογή του ή των εργαζομένων που κρίθηκαν απολυτέοι. Ελέγχεται όμως αφ' ενός μεν ο αιτιώδης σύνδεσμος της επιλογής αυτής και της καταγγελίας συγκεκριμένου ή συγκεκριμένων εργαζομένων ως εσχάτου μέσου αντιμετώπισης των προβλημάτων της επιχειρήσεως, και αφ' ετέρου ο τρόπος επιλογής του εν λόγω εργαζομένου ως απολυτέου. Η εν λόγω επιλογή πρέπει να πραγματοποιείται με αντικειμενικά κριτήρια. – Ο εργοδότης οφείλει κατά την επιλογή του απολυτέου μεταξύ των εργαζομένων που ανήκουν στην ίδια κατηγορία και ειδικότητα και είναι του ίδιου επιπέδου, από άποψη προσόντων, υπηρεσιακής απόδοσης και ικανότητας, να λάβει υπ' όψιν του και να συνεκτιμήσει τα κοινωνικά και οικονομικά κριτήρια της αρχαιότητας, της ηλικίας, της οικογενειακής κατάστασης κάθε μισθωτού, της αποδοτικότητας καθώς και τη δυνατότητα εξεύρεσης από αυτόν άλλης εργασίας.

Κυριότερες διατάξεις: Α.Κ. άρθρα 174, 189, 281 και 669 παρ.2. Ν. 2112/1920 άρθρο 1. Ν. 3198/1955 άρθρα 1 και 5. Κ.Πολ.Δ. άρθρο 559 αρ.11 περ. γ' και 19.

Πρόεδρος ο Αντιπρόεδρος κ. Η. Γιαννακάκης

Εισηγητής ο Αρεοπαγίτης κ. Π. Κομνηνάκης

Δικηγόροι οι κ.κ. Δ. Βερβεσός, Ανδρ. Γούναρης – ο κ. Β. Ασπρούλιας

Από τα άρθρα 669 παρ.2 του Α.Κ., 1 του ν. 2112/1920 και 1 και 5 του ν. 3198/1955 προκύπτει ότι η καταγγελία της συμβάσεως εργασίας αορίστου χρόνου είναι μονομερής αναιτιώδης δικαιοπραξία και, συνεπώς, το κύρος αυτής δεν εξαρτάται από τη ύπαρξη ή την ελαττωματικότητα της αιτίας για την οποία έγινε, αλλά αποτελεί δικαίωμα του εργοδότη και του εργαζόμενου. Η άσκηση όμως του δικαιώματος αυτού, όπως και κάθε δικαιώματος, υπόκειται στον περιορισμό του άρθρου 281 Α.Κ., δηλαδή της μη υπερβάσεως των ορίων που επιβάλλει η καλή πίστη ή τα χρηστά ήθη ή ο κοινωνικός ή οικονομικός σκοπός του δικαιώματος, η υπέρβαση δε των ορίων αυτών καθιστά άκυρη την καταγγελία σύμφωνα με τα άρθρα 174 και 180 του Α.Κ. Εξάλλου, η καταγγελία της συμβάσεως εργασίας από τον εργοδότη είναι άκυρη ως καταχρηστική, όταν υπαγορεύεται από ταπεινά ελατήρια που δεν εξυπηρετούν τον σκοπό του δικαιώματος, όπως συμβαίνει στις περιπτώσεις που η καταγγελία οφείλεται σε εμπάθεια, μίσος ή έχθρα ή σε λόγους εκδικήσεως, συνεπεία προηγηθείσας νόμιμης, αλλά μη αρεστής στον εργοδότη, συμπεριφοράς του εργαζόμενου, όπως είναι και η ανάπτυξη από τον εργαζόμενο συνδικαλιστικής δράσης που είναι αντίθετη προς τα συμφέροντα της επιχείρησης του εργοδότη, ή όταν γίνεται για οικονομικοτεχνικούς λόγους, δηλαδή για την αναδιοργάνωση της επιχείρησης του εργοδότη, που καθιστά αναγκαία τη μείωση του προσωπικού, εφόσον οι λόγοι αυτοί είναι προσχηματικοί και υποκρύπτουν πράγματι μίσος, εμπάθεια ή κακοβουλία, ή όταν είναι πραγματικοί, αλλά δεν έγινε επιλογή των απολυομένων με αντικειμενικά κριτήρια (υπηρεσιακά ή κοινωνικά).

Εξάλλου, επί απολύσεων που οφείλονται σε οικονομικοτεχνικούς λόγους, όπως, μεταξύ άλλων, είναι η αναδιοργάνωση υπηρεσιών ή τμημάτων της επιχείρησης και

η μείωση του προσωπικού για λόγους που επιβάλλονται από συγκεκριμένες οικονομικές συνθήκες τις οποίες αντιμετωπίζει η επιχείρηση, η απόφαση του εργοδότη δεν ελέγχεται, κατ' αρχήν, από τα δικαστήρια ως προς την επιλογή του ή των εργαζομένων που κρίθηκαν απολυτέοι. Ελέγχεται, όμως, αφενός μεν ο αιτιώδης σύνδεσμός της επιλογής αυτής και της καταγγελίας συγκεκριμένου ή συγκεκριμένων εργαζομένων ως εσχάτου μέσου αντιμετώπισης των προβλημάτων της επιχείρησης, και αφετέρου ο τρόπος επιλογής του εν λόγω εργαζομένου ως απολυτέου, η οποία (επιλογή) πρέπει να πραγματοποιείται με αντικειμενικά κριτήρια, όπως δηλαδή επιβάλλουν η καλή πίστη και τα συναλλακτικά ήθη. Ειδικότερα, ο εργοδότης οφείλει, κατά την επιλογή του απολυτέου μεταξύ των εργαζομένων που ανήκουν στην ίδια κατηγορία και ειδικότητα και είναι του ίδιου επιπέδου από άποψη προσόντων, υπηρεσιακής απόδοσης και ικανότητας να λάβει υπόψη του και να συνεκτιμήσει τα κοινωνικά και οικονομικά κριτήρια της αρχαιότητας, της ηλικίας, της οικογενειακής κατάστασης κάθε μισθωτού, της αποδοτικότητας καθώς και τη δυνατότητα εξεύρεσης από αυτόν άλλης εργασίας και, γενικά, η άσκηση του δικαιώματος αυτού εκ μέρους του εργοδότη να γίνεται με μεγάλη φειδώ και κατά τρόπο που να έχει τις, κατά το δυνατόν, ηπιότερες συνέπειες για τους μισθωτούς που απασχολεί.

Τέλος, εφόσον η προσβαλλόμενη απόφαση έχει επάλληλες αιτιολογίες, η καθεμιά από τις οποίες στηρίζουν αυτοτελώς το διατακτικό της και η μία αιτιολογία από αυτές δεν πλήττεται τελεσφόρως με λόγο αναίρεσης, η αναίρεση θα απορριφθεί ως αλυσιτελής κατ' άρθρα 566 παρ. 1 και 577 παρ.3 του Κ.Πολ.Δ., όσο απευθύνεται κατά της μίας εκ των δύο αιτιολογιών, εφόσον η μη πληττόμενη τελεσφόρως αιτιολογία στηρίζει αυτοτελώς το διατακτικό της απόφασης.

Στην προκειμένη περίπτωση, το Εφετείο, όπως προκύπτει από την προσβαλλόμενη απόφαση, δέχθηκε ανελέγκτως τα εξής: «Ο ενάγων συνήψε στις 29.1.2001 σύμβαση εξαρτημένης εργασίας αορίστου χρόνου με την εναγομένη, η οποία διατηρεί βιομηχανία παραγωγής ποδηλάτων στον Άγιο Βασίλειο του Δήμου Ρίου Αχαΐας και προσέφερε συνεχώς και αδιαλείπτως τις υπηρεσίες του σ' αυτήν ως τεχνίτης ποδηλάτων μέχρι και τις 17.6.2005, οπότε η τελευταία κατήγγειλε την ανωτέρω μεταξύ τους σύμβαση εργασίας...

Κατά τη διάρκεια της εργασίας του στην επιχείρηση της εναγομένης ο ενάγων ανέπτυξε έντονη συνδικαλιστική δράση. Ειδικότερα, υπήρξε ιδρυτικό μέλος του επιχειρησιακού σωματείου με την επωνυμία "Σωματείο Εργαζομένων στην Επιχείρηση Ν. ΑΕ.", το οποίο συστήθηκε από εργαζομένους στην επιχείρηση της εναγομένης τον Νοέμβριο του 2003 και του οποίου το καταστατικό καταχωρήθηκε, κατόπιν εγκρίσεώς του με την 955/2003 απόφαση του Μονομελούς Πρωτοδικείου Πατρών, στα βιβλία σωματείων του ίδιου δικαστηρίου με αριθμό 2355/16.2.2004. Τον Δεκέμβριο του 2004 έθεσε υποψηφιότητα για το διοικητικό συμβούλιο του σωματείου, χωρίς όμως να εκλεγεί. Στα πλαίσια της συνδικαλιστικής του δράσης επιδίωξε μαζί με άλλους εργαζομένους την ικανοποίηση διαφόρων αιτημάτων των εργαζομένων της επιχείρησης, όπως η βελτίωση των κανόνων υγιεινής και ασφάλειας στο εργοστάσιο. Οι ενέργειες αυτές είχαν ως αποτέλεσμα την επίσκεψη υπαλλήλων της Επιθεώρησης Εργασίας στον εργασιακό χώρο και τη διατύπωση παρατηρήσεων και επισημάνσεων προς την επιχείρηση. Κατά τη διάρκεια των γενικών συνελεύσεων του σωματείου είχε ενεργή συμμετοχή, υποστηρίζοντας τα εργασιακά δικαιώματα των συναδέλφων του και του ίδιου για την προαγωγή των εργασιακών συνθηκών. Κατέθεσε ως μάρτυρας σε δίκες, όπως των ασφαλιστικών μέτρων ενώπιον του Ειρηνοδικείου Πατρών στις 26.2.2004 για την άδεια εγγραφής νέων μελών του σωματείου, υποστηρίζοντας τη θέση της εφορευτικής επιτροπής, στις 27.2.2004 στη συζήτηση της προσωρινής διαταγής, για την αναβολή της ημερομηνίας αρχαιρεσιών και στις 9.11.2004 σε αίτηση της εναγομένης κατά του συναδέλφου του Α.Α., που εκδικάστηκε ενώπιον της επιτροπής Προστασίας Συνδικαλιστικών Στελεχών του άρθρου 15 του ν. 1264/1982. Αξίωσε από μόνος του, καθώς και από κοινού με τον συνάδελφό του Α.Α., την καταβολή ανθυγιεινού επιδόματος και τον συνυπολογισμό των τριετιών για την

προϋπηρεσία. Η παραπάνω συνδικαλιστική δράση του ενάγοντος δυσaráεστησε την εναγομένη και έτσι αποφάσισε να καταγγείλει τη σύμβαση εργασίας του, όπως και των εργαζομένων, μεταξύ άλλων, Β.Β., Γ.Γ., Δ.Δ., που είτε ήταν συνδικαλιστικά στελέχη είτε είχαν απλώς συνδικαλιστική δράση ως μέλη του άνω επιχειρησιακού σωματείου.

Η κρίση αυτή του δικαστηρίου δεν αναιρείται από τον ισχυρισμό της εναγομένης περί απολύσεως του ενάγοντος λόγω οικονομικοτεχνικών λόγων, εξαιτίας οικονομικής ύφεσης στον χώρο που δραστηριοποιείται επιχειρηματικά αυτή. Ειδικότερα, ενώ προκύπτει ότι η εναγομένη προέβη σε απολύσεις κατά τη διετία 2003-2005, δεν αποδείχθηκε ανάλογη οικονομική ύφεση και ανάγκη περιορισμού της παραγωγής, αφού η εναγομένη δεν προσκόμισε κανένα αποδεικτικό στοιχείο που να αποδεικνύει τη μείωση των παραγγελιών και συνακόλουθα τη μείωση των εσόδων αυτής κατά το κρίσιμο χρονικό διάστημα. Σε κάθε δε περίπτωση, δεν αποδείχθηκε ο ισχυρισμός αυτής περί μειωμένης απόδοσης του ενάγοντος, η οποία αποτέλεσε το βασικότερο κριτήριο για την απόλυσή του, στα πλαίσια ύπαρξης ανάγκης μείωσης του προσωπικού λόγω οικονομικοτεχνικών λόγων. Ειδικότερα, ενώ ο μάρτυρας αυτής Ε.Ε., προϊστάμενος παραγωγής, κατέθεσε ότι οι μηνιαίες εκθέσεις αξιολόγησης των εργαζομένων από τους προϊστάμενους-εργοδηγούς είναι έγγραφα, εντούτοις ουδεμία έκθεση αξιολόγησης του ενάγοντος προσκομίζεται, από την οποία να προκύπτει η αξιολόγησή του βάσει της απόδοσής του, ενώ, επίσης, δεν αποδείχθηκε η κακή, σύμφωνα με την εναγομένη, συμπεριφορά του ενάγοντος ως εργαζομένου, δεδομένου ότι δεν προσκομίστηκε έγγραφη παρατήρηση ή επίπληξη εκ μέρους της εργοδοσίας. Εξάλλου, αποδείχθηκε ότι η εναγομένη επέλεξε να απολύσει τον ενάγοντα, που είχε προσληφθεί από 21.1.2001, ηλικίας 28 ετών, παρ' όλο που υπήρχαν νεότεροι σε ηλικία και σε αρχαιότητα εργαζόμενοι, με λιγότερα προσόντα, όπως ο Σ.Τ. 26 ετών, με ημερομηνία πρόσληψης την 3.10.2003, και ο Ζ.Ζ., ηλικίας 23 ετών, με πρόσληψη τον Μάιο 2004.

Συνεπώς, η εναγομένη, καταγγέλλοντας την επίδικη σύμβαση εργασίας εξαιτίας της προεκτεθείσας νόμιμης συνδικαλιστικής δράσης που ανέπτυξε ο ενάγων ως εργαζόμενος για την προάσπιση των εργασιακών και οικονομικών συμφερόντων όλων των εργαζομένων στην επιχείρηση αυτής, ενήργησε κατά κατάχρηση δικαιώματος καθ' υπέρβαση των ορίων που επιβάλλουν η καλή πίστη, τα χρηστά ήθη, ο κοινωνικός και οικονομικός σκοπός του δικαιώματος. Επομένως, η γενόμενη καταγγελία είναι άκυρη και η εκκαλούσα εναγομένη εταιρεία, αρνούμενη να αποδεχθεί τις υπηρεσίες αυτού, έχει περιέλθει σε κατάσταση υπερημερίας εργοδότη και για τον λόγο αυτό πρέπει να του καταβάλει 48 ημερομίσθια υπερημερίας, που αντιστοιχούν στο χρονικό διάστημα από 18.6.2005 (επομένη της ημερομηνίας απόλυσης) μέχρι και τις 24.8.2005. Συνεπώς, το πρωτοβάθμιο δικαστήριο που έκρινε τα ίδια και δέχθηκε την αγωγή κατά ένα μέρος, αναγνώρισε την ακυρότητα της καταγγελίας της επίδικης σύμβασης και υποχρέωσε την εναγομένη να καταβάλει στον ενάγοντα το αναφερόμενο ποσό, δεν έσφαλε ως προς την εφαρμογή του νόμου και την εκτίμηση των αποδείξεων».

Η αναιρεσείουσα, με τον δεύτερο λόγο αναιρέσεως από το άρθρο 559 αριθμ. 19 Κ.Πολ.Δ., μέμφεται την προσβαλλόμενη απόφαση για έλλειψη νόμιμης βάσης λόγω ελλিপών, ανεπαρκών και αντιφατικών αιτιολογιών, γιατί το Εφετείο κατά τον κρίσιμο χρόνο (2003-2005) δεν ερεύνησε τους ισχυρισμούς της περί οικονομικής της ύφεσης, μείωσης των εργασιών της, προοδευτική κατ' έτος δυσμενή εξέλιξη της επιχειρηματικής δραστηριότητας και την ελάττωση εντεύθεν της παραγωγής και συναφούς μείωσης των κερδών της, από την έλλειψη δε, ανεπάρκεια και αντίφαση των ουσιαστικών παραδοχών του Εφετείου για το παραπάνω ζήτημα καθίσταται ανέφικτος ο αναιρετικός έλεγχος της ορθής ή μη εφαρμογής του άρθρου 281 Α.Κ. (σε συνδυασμό με τις διατάξεις των άρθρων παρ.2 του Α.Κ., 1 του ν. 2112/1920 και 1 και 5 του ν. 3198/1955), στο οποίο επιστηρίζεται τόσο η βάση της αγωγής, κατά την οποία η καταγγελία της σύμβασης του αναιρεσιβλήτου έγινε για μη αρεστή στην αναιρεσείουσα συμπεριφορά του τελευταίου λόγω της συνδικαλιστικής του δράσης, όσο και η επικουρική βάση της αγωγής, κατά την οποία η παραπάνω καταγγελία

έγινε μεν για οικονομικοτεχνικούς λόγους, αλλ' όμως η επιλογή της απολύσεως αυτού δεν έγινε με αντικειμενικά, υπηρεσιακά ή κοινωνικά, κριτήρια. Όμως, από τις προαναφερόμενες ουσιαστικές παραδοχές καλύπτεται πλήρως, με σαφήνεια και χωρίς αντιφάσεις το αποδεικτικό πόρισμα και δεν καταλείπεται αμφιβολίες για την καταχρηστικότητα της καταγγελίας της σύμβασης του αναιρεσιβλήτου, επειδή αυτή έγινε για μη αρεστή στην αναιρεσείουσα συμπεριφορά του τελευταίου λόγω της συνδικαλιστικής του δράσης και για την μη τήρηση αντικειμενικότητας κατά τη σύγκριση των υπηρεσιακών και κοινωνικών κριτηρίων του αναιρεσιβλήτου και των υπαλλήλων της αναιρεσείουσας Σ.Τ. και Ζ.Ζ. Επομένως, ο περί του αντιθέτου από τον αριθμό 19 του άρθρου 559 Κ.Πολ.Δ. δεύτερος λόγος του αναιρετηρίου κατά το πρώτο σκέλος του είναι αβάσιμος και απορριπτός.

Περαιτέρω, η αναιρεσείουσα με τον πρώτο λόγο της αιτήσεώς της από το άρθρο 559 αρ.11 περ. γ' Κ.Πολ.Δ. μέμφεται την προσβαλλόμενη απόφαση, γιατί δεν έλαβε υπόψη τα αναφερόμενα στο αναιρετήριο έγγραφα που προσκόμισε και επικαλέστηκε τόσο στον πρώτο όσο και στον δεύτερο βαθμό προς απόδειξη του ουσιώδους ισχυρισμού της για οικονομική δυσπραγία της και προφανή οικονομική ύφεση και την επιρροή που αυτός ασκεί στην έκβαση της δίκης. Ο λόγος αυτός του αναιρετηρίου, που πλήττει την αιτιολογία της προσβαλλόμενης απόφασης για την κύρια ως άνω βάση της αγωγής, είναι απορριπτός ως αλυσιτελής, διότι με την ορθή, κατά τα ανωτέρω, επάλληλη αιτιολογία της προσβαλλόμενης απόφασης ότι η καταγγελία της σύμβασης του αναιρεσιβλήτου, που έγινε μεν για οικονομικοτεχνικούς λόγους, αλλ' όμως η επιλογή της απολύσεως αυτού δεν έγινε με αντικειμενικά, υπηρεσιακά ή κοινωνικά κριτήρια, στηρίζεται αυτοτελώς το διατακτικό της αναιρεσιβαλλομένης και η αιτιολογία αυτή δεν πλήττεται τελεσφόρως με κανέναν αναιρετικό λόγο. Μετά από αυτά πρέπει να απορριφθεί η αίτηση αναιρέσεως και να καταδικαστεί η αναιρεσείουσα στα δικαστικά έξοδα του αναιρεσιβλήτου.

(Απορρίπτει την αίτηση για ανáιρεση της υπ' αριθμ. 883/2007 απόφασης του Εφετείου Πατρών).